

Úvodní slovo ústředního školního inspektora

Česká školní inspekce uskutečnila na jaře roku 2016 hlavní šetření mezinárodního projektu PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study).

PIRLS je projektem Mezinárodní asociace pro hodnocení výsledků vzdělávání – IEA¹, která sídlí v Amsterdamu. Tento projekt se zaměřuje na čtenářskou gramotnost žáků 4. ročníku², kteří obvykle již zvládli techniku čtení, začínají si číst pro zábavu a používat čtení k získávání informací i ke svému dalšímu vzdělávání.

PIRLS 2016 byl již čtvrtým šetřením v rámci projektu PIRLS, který byl zahájen v roce 2001 a od té doby je realizován v pravidelných pětiletých intervalech.

Česká republika se do projektu zapojila hned v roce 2001 a poté se zúčastnila dalších šetření v letech 2011 a 2016 (v roce 2006 se Česká republika neúčastnila). Máme tak možnost zhodnotit vývoj čtenářských dovedností českých žáků za uplynulých 15 let.

V roce 2016 se šetření PIRLS zúčastnilo 50 zemí z celého světa spolu s dalšími 11 ekonomickými regiony³. V České republice se do šetření zapojilo 157 základních škol, více než 5 500 žáků a jejich rodičů, 270 učitelů a 157 ředitelů škol.

Cíle šetření

Hlavním cílem projektu PIRLS je pravidelné zjišťování úrovně čtenářských dovedností žáků a sledování jejich vývoje. Každé šetření poskytuje zúčastněným zemím detailní informace o výsledcích žáků v mezinárodním srovnání spolu s dalšími poznatky, např. o podmínkách a průběhu výuky ve školách, o rodinném zázemí žáků nebo o jejich postojích ke čtení. Tyto údaje pomáhají vysvětlovat rozdíly ve výsledcích a mohou být využity společně s dalšími informacemi o kvalitě vzdělávacího systému poskytovanými Českou školní inspekcí pro jeho efektivní řízení.

Koncepce šetření

Projekt PIRLS odráží snahu IEA využívat k měření čtenářské gramotnosti nejnovější přístupy. Teoretickým východiskem celého projektu je *Koncepce šetření PIRLS*⁴, kterou vypracovala skupina odborníků na čtení nominovaných zúčastněnými zeměmi. Koncepce vychází z pojetí čtenářské gramotnosti, které bylo definováno pro účely šetření PIRLS v roce 2001, a zároveň je průběžně aktualizována, aby odpovídala novým výzkumným poznatkům, novým formám čtenářského chování i změnám ve výuce čtení v zúčastněných zemích.

Šetření PIRLS využívá k hodnocení čtenářské gramotnosti dva základní typy testových nástrojů: testové sešity s texty a otázkami pro žáky a dotazníky, které vyplňují testovaní žáci, jejich rodiče, učitelé a ředitelé škol. Prostřednictvím dotazníků jsou získávány informace o čtenářském chování a postojích, o podmínkách a průběhu výuky čtení, o rodinném zázemí a dalších faktorech, které mohou mít vliv na úroveň čtenářské gramotnosti žáků. Novým prvkem šetření PIRLS 2016 byla studie ePIRLS zaměřená na čtení elektronických textů v prostředí internetu, do které se zapojilo 14 zemí spolu s dalšími dvěma ekonomickými regiony (Česká republika se neúčastnila).

V rámci projektu PIRLS se rovněž shromažďují informace o vzdělávacích systémech a národním kurikulu čtení všech zapojených zemí. Tyto podrobné informace, které podávají komplexní přehled o výuce čtení ve světě, jsou následně zveřejněny v publikaci *Encyclopedia PIRLS*.⁵

1 International Association for the Evaluation of Educational Achievement

2 Cílová populace je definována jako ročník, který odpovídá čtvrtému roku školního vzdělávání, počínaje od prvního ročníku úrovně ISCED 1. Zároveň by však žáci v době testování neměli mít průměrný věk nižší než 9,5 roku. Proto například státy Anglie, Malta nebo Nový Zéland testovaly žáky 5. ročníku.

3 Ekonomické regiony zemí, např. Moskva (Ruská federace), Andalusie (Španělsko), Québec (Kanada).

4 Zkrácená česká verze Koncepce šetření PIRLS 2016 je dostupná na webových stránkách ČŠI: <http://www.csic.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PIRLS/Methodika-setreni>

5 Publikace *Encyclopedia PIRLS 2016* je dostupná pouze elektronicky na stránce: <http://timssandpirls.bc.edu/pirls2016/encyclopedia/>